

Disputatio medica inauguralis miscellanea medico-practica

<https://hdl.handle.net/1874/341859>

26
DISPUTATIO MEDICA
IN A U G U R A L I S,
CONTINENS

Miscellanea Medico-Practica,

Q. V. Æ

PRÆSIDE DEO TER. OPT. MAX.

Ex auctoritate Magnifici Rectoris,

D. HERMANNI WITSII,

S. S. Theol. Doctoris, ejusdemque in Inclita Academia Ultrajectina
Professoris Ordinarii, & Ecclesiæ ibidem Pastoris facundissimi,

NEC NON

Amplissimi Senatus Academici Consensu, & Alme

Facultatis MEDICÆ Decreto,

PRO GRADU DOCTORATUS,

Summisque in MEDICINA Privilegiis & honoribus
ritè, & legitimè consequendis,

Publico Examini subjicit

T O B I A S K E R N E R, BREGA-SILESIVS.

Ad diem 31. Decembris, loco horisque solitis.

ULTRAJECTI,

Ex Officinâ FRANCISCI HALMA, Academiae
Typographi, clō Ioc LXXXVI.

V I R O

Nobilissimo, Clarissimo, atque Experientissimo

**D. SAMUELI GODLIEB
SCHOLTZIO**, Medicinæ
Doctori Eximio, & Practico Rottero-
damensi Famigeratissimo, Patrono &
Fautori meo æternum colendo.

N E C N O N

VIRIS Spectatissimis atque Integerrimis

D. VALENTINO MICHEL,
Civi & Rerum Pretiosarum Mercatori Hagienſi Æ-
quissimo, Solertissimoque.

D. BARTHOLOMÆO STAPHORST,
Civi & Mercatori Rotterodamensi Vigilantissimo.
Fautoribus & Amicis meis omni honoris cultu de-
venerandis.

Theses hæc Inaugurales

Ex sincera animi Affectione
Offert & consecrat

TOBIAS KERNER,
A. & R.

DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
CONTINENS
MISCELLANEA
MEDICO-PRACTICA.

T H E S I S I.

Edicinam antea in majori quam nunc fuisse pretio extra dubitationis aleam est positum, unde Græci etiam eos, qui in hac arte excellebant, Deorum Filios vocabant. Causa mihi videtur esse 1. quoniam antea pauciores essent, qui ejus cultui ægrisque curandis sese facrabant, dum nempe principibus Viris tantum Medicinam olim exercere, eamque suis Posteris per manus tradere liceret; quo ipso fere omnibus Medicorum inter se æmulationibus, rixis & calumniis, hodie satis usitatis, occasio erat abscissa, quæ non possunt non Medicinæ, eamque exercentium existimationi inter homines multum detrudere. 2. Quoniam è Majoribus nostris plures plurima quæ arte medica, quamvis magis ruditer, magis dolorifice, magis tarde fierent, quasi pro miraculis divinitus inspiratis ebuccinarent & interpretarentur; licet Medicina tunc temporis adhuc rudis, certisque duntaxat regulis & collectis sententiis, hætenus ex parte satis frigidis, ex parte omnino falsis repertis, inniteretur. Cum vero nostro seculo tum Morbi, tum accommodati Medicamenti genuinæ rationes indefesso conamine inquirantur, & felicissime successive detegantur, non mirum est, quod etiam artis nostræ, tanquam magis notæ & minus miraculosæ, æstimationi inter homines non parum derogetur. Hinc hodie videas tam parca manu in Medicos collata sorsita, quæ a Majoribus no-

4 DISPUTATIO MEDICA

stris plenissimis manibus conferebantur, ita, ut Medicis inde accrescerent opes privatis hominibus quandoque majores. Hinc hodie etiam videas tam parvam circa ægros & adstantes Medicorum Autoritatem, qui prisco ævo, cum adhuc viverent, pro Oraculis quasi vivis habebantur, cum fatis cessissent, pro semideis, Diisque ipsis quandoque colebantur.

I I.

Hoc tamen nativam Artis Medicæ dignitatem nihil omnino atterit, eodem modo, quo multitudo minus virtuosorum proprium virtutis ipsius splendorem obscurare non potest. Nobilissimum enim vitæ nostræ thesaurum (Sanitatem scilicet) docet factum tectumque conservare, &, si ille aliquod ceperit detrimentum, redintegrare.

I I I.

Qua dulcedine cunctos ducat vita, quam amicabili nexu Animula blandula, hospes comesque corporis, corpori juncta sit, in vulgus magis compertum est, quam ut de eo aliquid dici mereatur. Imo Mors quibusdam omnium rerum terribiliam est terribilissimum, in tantum, ut, licet morbis graventur molestissimis, licet suppliciis crucientur maxime dolorificis, ipsis tamen, Vita dum super est, bene sit.

I V.

Tales tamen exquisitissimos vitæ dolores morti ipsi præoptantes homines sunt rariores. Communior hominum conditio potius fert, ut tædiosam a morbo plerumque vel aliunde vitam transigentes, & vivere vel mori nescientes vitæ suæ tædeat, ita, ut, qui sani omnem pro vita tuenda sollicitudinem deponebant, ægri nihilominus facti, sive ob dolorum atrocitatem, sive ob mali longitudinem extremis &, uti aliquando apparent, periculofissimis se libenter subjiciant Medicorum Me-
dica-

I N A U G U R A L I S. 35

dicamentis & Chirurgorum Instrumentis , ut vel morbo vel vitæ finem faciant.

V.

Hinc facile patet , quanti æstimandum sit , si quis sanam mentem gerat in corpore sano, quod considerantes Veteres tanto , uti superius dictum , Medicos in honore habuere , quia nimirum occulti & inæstimabilis hominum thesauri curam gerant.

V I.

Et hic , ut quis omnes corporis humani actiones libere exercere possit , finis & scopus unicus est Medicinæ nostræ, propter quem & ad quem omnia, quæ in ea tractantur fiunt. Hic si obtinetur, Medicus & Æger habent, de quo sibi plurimum gratulentur.

V I I.

Immortales autem servari possent homines, si finis ille semper obtineretur. Non enim semper obtinetur sive ob deficientem in Medico Conscientiam Scientiamve, sive ob Ægri Inobedientiam Senectutemve, sive ob Adstantium Incuriam Malevolentiamve, sive etiam ob alias adhuc omissas rationes. Nihil jam dicam de justissima summi Creatoris lege, mediante qua ob inobedientiam primorum parentum omnibus hominibus semel est caleanda via Lethi. Hoc saltem dicam, quod ut plurimum ob morbi ipsius gravitatem finis ille, non obtineatur, unde etiam propter subjecti naturam morborumque varias circumstantias Medicina ipsa Artis conjecturalis nomen est adepta. Hoc tamen nomen magis convenit veterum empiricæ solis adhuc analogiis & quibusdam experienciis suffultæ, minus hodiernæ Medicinæ, duobus experienciæ scilicet & Rationis fulcris innixæ, Præprimis nostro hoc sæculo, quo plu-

6 DISPUTATIO MEDICA

rimi, licet non omnes passibus æquis, duplex hoc fulcrum indefesso & felici satis studio magis magisque solidatum eunt, ut, si fieri possit, superstructæ illi fulcro Machinæ omnimodam concilient perfectionem; quanquam hæc, cum nihil sub cælo sit ab omni parte beatum, magis obtanda, quam speranda. Multum egerunt Majores nostri, sed non peregerunt, multum adhuc restat, multumque restabit, nec ullo nato post mille sæcula præcludetur occasio aliquid adhuc adjicere.

V I I I.

Ut autem dictus Medicinæ, quoad Medicum, obtineatur finis, in eo requiritur Conscientia & Scientia; Conscientia, ut munere suo in omnibus debite fungatur, Curationes suorum Ægrotorum cito, tuto & jucunde, quantum fieri potest, peragat, semperque in eo sit, ut bene agendo tam sibi ipsi satisfaciat, quam aliis bonam suam comprobet Conscientiam. Quoad requisitam in Medico Scientiam, ea absolvitur bene explorata & cognita Theoria & Praxi.

I X.

Cum vero Medico futuro Practico potissimum conveniat, ea, quæ in Praxi medica aliquando pro hominibus sanis præstandis inservire possint, cognita & perspecta habere, ideo & nos pro nostro scopo potissimum circa Praxin medicam unum alterumve duntaxat, nullo servato ordine, hinc inde delibabimus. Cum porro in Medico Practico requiratur, ut, quantum fieri potest, cito, tuto & jucunde Curationes Ægrotorum absolvat, proposueramus quidem paucula quædam ex Chymia adjicere, cum per eam potissimum illæ intentiones Medicamentis efficacibus, debite elaboratis jucundis & gratis ratione compendiosæ doseos & blandæ operationis, feliciter impetrari possint. Verum, cum præter alias rationes potissimum temporis angustia hoc nobis dissuaderet, illa jam omittere, & saltem circa generalia subsistere maluimus.

X. Circa

X.

Circa Ascitis medelam, ratione famosæ Paracentescos Operationis, idem videtur evenire fatum, quod & circa alios generosos in Medicina ausus contingere solet. Ægrotorum enim & adstantium plerumque culpa hæc Operatio non instituitur, nisi omnibus aliis prius in cassum tentatis & adhibitis. Abdominis enim perforationem, tanquam rem maxime horrendam & cum singulari Ægri periculo conjunctam sibi persuadent, cum tamen tutissima sit Operatio, Asciticisque levandis & curandis commodissima, si in tempore, visceribus nondum ab amurca muriatica corruptis, adhibeatur; quæ, si jam tum detrimentum ceperint, vel, si sursum pressa aqua respirationem reddiderit brevior, vel etiam vires omnes maximam partem fuerint amissæ, non mirum est, Paracentesin, quæ alias in principio adhibita Ægrum penes Medicamenta confortantia, & Diætam convenientem restituisset, tum frustra administrari. Sane hoc satis testantur Cadavera Asciticorum post mortem aperta, in quibus Peritonæum, Pancreas, Mesenterium consumptum, Fistulam Intestinalem lividam, Hepar exulceratum, Lienem nunc in frustula quasi divisum, nunc induratum & crassa gypsi adinstar materia repletum, Renum substantiam vix conspicuam, uno verbo nullum viscus sanum & integrum fuisse repertum. Eruditorum multæ referunt Observationes. Utrumque Paracentescos eventum ipse vidi, ubi sanè non Paracentesin, sed jam recensitas causas mortem accelerasse protobè observavi. Unde est, quod etiam aliquando Clariss. D. Christophorus Ruperti, tunc temporis Professor Academiæ Erfurtensis & Practicus felicissimus in Ascite Clariss. D. Johannis Schmidii, Phil. Prof. jam nominati loci p. m. hanc Operationem administrare recusaret, licet ab ipso Ægroto ad illam instituendam indefinenter imploraretur. Prævidens enim tam ob morbi pertinacissimam diurnitatem, quam ob virium omnium immensam jacturam, infelicem eventum, nobilissimum hoc Auxilium ab ipso in aliis Asciticis felici successu adhibitum,

3 DISPUTATIO MEDICA

tum, ne vulgo ampla illud diffamandi daretur anfa, jure meritoque non adhibuit.

X I.

Illa respirandi difficultas, quæ per intervalla cum sibilo, stertore & tussi recurrit, & Asthmatis appellationem obtinuit, hætenus exquisitissimis etiam Medicamentis curatu fuit difficillima, quare ejusdem Curatio etiam tentata fuis Vomitoriis, quibusdam felici, quibusdam satis infelici successu. Non igitur immerito quæritur: an Vomitoria in hoc morbo conveniant? Creditum hætenus fere fuit, ejus causam solummodo in pulmonum, eorumque bronchorum a materia tenace, viscida, pituitosa, flatulenta &c. obstructione & repletionem residere; at eadem tenax & crassa pituita in Ventriculo stabulans verum Asthma cum suis symptomatibus, quandoque etiam sive constituit sive mentitur. Nimirum quando illa materia crassa & tenax quacunquæ ex causa commota incipit turgescere & quasi in flari, non potest non Ventriculo exinde distento Diaphragmatis motus deorsum, ad dilatationem pulmonum summe necessarius simul impediri, quin etiam Diaphragma ex irritatione Ventriculi convellitur, & hinc vitiatum sub respiratione motus sequitur, quod illustrant exempla Asthmaticorum, qui Vomitoriis fuere curati à Rulando, Höfero, Horstio, Sennerto, Hartmanno, Velschio & alijs unde in eo casu feliciter, cæteris partibus Vomitoria adhiberi posse, in propatulo est. Nec minus in casu, ubi in ipsis pulmonibus causa hæret, siquidem in vomendi illo conatu & insigni abdominis constrictione ipsi Pulmones necessario premi & angustari debeant, ita, ut materia in iis hærens præssa feliciter extrudatur, sic que per Vomitum eliminetur. Quod si assertionem hanc observationibus illustrare animus esset, ingentem Catalogum Asthmaticorum ex vitio pulmonum, quibus vomitoria felicissimo successu fuere propinata, in medium proferre possem. Hoc tamen silentio præterire nequeo, me aliquoties desperatos Asthmaticos à Clariss. D. Doctore Seydlero, Practico Leydens. Fami-

Famigeratissimo, Fautore & Amico meo honoratissimo, præmissis & frustra adhibitis appropriatis & specificis sic dictis, solo propinato Vomitorio cum stupenda adstantium admiratione a suffocationis præsentis periculo vidisse liberatos, & pristinae Sanitati restitutos. Quod autem quibusdam Asthmaticis Vomitoria infeliciter cesserint, aliis Asthmatis causis aliquoties per Anatomiam detectis adscribendum est, adnatis scilicet Pulmonibus, quod *Grim Compend. Med. Chym.* his verbis testatur, *Dominum Ryklof de Goens Junioem, Batavici in Ceylon Territorii Gubernatorem, veram Asthmatis ibi frequentis naturam inquirentem, mortuorum aliquos aperiri curasse; ex iis uni Pulmo ad Pleuram, alteri non modo ad Pleuram, sed imae etiam parte ad Diaphragma fuit annexus.* Sed quid opus, ex Indiis Orientalibus Testimonia adducere, cum passim in Europæorum Observationibus adnatorum Pulmonum prostent Exempla. Imo ipse præterita hyeme vidi Puellam II. annorum, dum viveret, summe Asthmaticam a Joanne Doetmenuyt Chirurgo Rotterodamensis Civitatis primario, præsentem D. Sam. Godlieb Scholtzio, Med. Doct., & Practico illius loci famigeratissimo, Domino & Fautore meo (quem Honoris & Observantiæ causa nomino) plane singulari, dissectam, cui alter Pulmonum lobus Pleuræ, alter vero Diaphragmati pertinacissime erat adnatus. Quis non videt, Vomitoria nullo modo convenire, ubi hæc causa peccat, tensionesque illæ per violentum vomitionis motum adhuc magis expanduntur? Et licet Opletio Pulmonum a viscida pituita in adnatis Pulmonibus aliquando concurrere possit, Medicus tamen eo in casu a Vomitorio abstinens ibit tutissimus. Hinc Asthmatici a prudente Medico accurate sunt examinandi, ejusque vera causa ex Symptomatibus omnibus, ægrorumque constitutione probe investiganda, ne quandoque præsens & salutare præ aliis Vomitorii remedium negligat, quandoque idem, in casu inconveniente adhibendo, diffamet.

XII.

Non omnino dispar ratio est Phthifcos & Vomitoriorum. Nec in ea, uti communiter solet, semper abominanda sunt Vomitoria, sicuti Experientia & Ratione patet. Duplex nempe observatur Tabes, alia orta ex vitio stomachi, quæ stomachalis, alia ex vitio Pulmonum, quæ pulmonalis dici potest. Prior, an veræ Phthifcos appellationem mereatur, licet id pluribus Phthifcorum symptomatibus simulet, non disputabo; pueris, præcipue in hac Regione est familiaris, & alias etiam Atrophia dicitur, quanquam adultis quoque hominibus superveniat, teste citato *Grim Compend. Med. Chym.* ubi meminit, plurimos in India reperiri inter milites Phthifcos, quorum paucissimi Pulmone laborant, sed prava dumtaxat Viscerum constitutione, qua impedit Concoctionem, & sanguificationem corrumpat, necessarium corpori alimentum detrahat, carnemque penitus liquere & evanescere faciat. In tali casu Vomitoria, tam in principio, quam in progressu morbi adhibita, singularis usus & effectus esse posse utique patet. Et fortassis causa talis tantum est in iis Phthifcis, in quibus quidem omnia adsunt veræ Phthifcos signa, nulla tamen unquam sanguinis vel veri Puris expectoratio fuit observata; quanquam, si *Fernelio* credamus, etiam *Vomica pulmonis* aliquando per multos annos gestari possit, nullis signis se prodens, ob vesiculae suae crassitudinem, etiam ut inde noxa nulla inferatur partibus vicinis, sed cum tempore subita Solutione possit hominem suffocare. Nec Vomitorium eo in statu (ubi ingravescentibus symptomatibus a spontanea talis vesiculae ruptione Aegri suffocatio sit metuenda, & nullum Medicamentum tali Aegro in futura suffocationis periculo constituto satis subitaneum levamen & juvamen afferre possit) rejiciendum, sed omnino a confirmatae autoritatis Practico, cæteris paribus, in usum vocandum. Hujus generis videtur esse *Ephemerid. Germ.*

Germ. Ann. 3. Observatio 49. ubi in desperata Phthifica vetula agonizante pro ancipiti remedio, consensu circumstantium, Medicus propinavit Vomitorium, unde plusquam Libræ X. materiæ purulentæ sunt ejectæ, mulierque cepit reviviscere, & adhibitis paucis tantum abstergentibus & expectorantibus omnino convaluit. Sed ejusmodi Observationes sunt rariores. Succurrit autem mihi egregium Phthiferos sic dictæ stomachalis Exemplum in Virgine 25. Annorum, quam omnes, (licet hæmoptysis & veri puris ejectio abessent) imo ipsi Medici, qui omnia hæctenus frustra tentaverant, conclamantem dicebant Phthificam, cui a peregrinante quodam Studiofo, in aliorum Medicamentorum defectu, data fuit dosis Reguli Antimonii Medicinalis dicti, qui a quibusdam quasi pro Panacea, licet antea magis quam nunc, venditur. Ille aliquot, uti solet, in Ægra copiosissimæ materiæ pituitosæ, quasi purulentæ excitavit Vomitiones, unde Ægra quasi ab Orco revocata, intra hebdomadam unam alteramve, absque ullis aliis adhibitis Medicamentis contra omnium expectationem pristinæ restituta fuit sanitati.

Quoad Phthifin sic dictam pulmonalem notandum, verius hanc veræ Phthiferos mereri nomen, majoremque in hac, Vomitoriorum adhibendorum ratione, esse difficultatem, non tamen tantam, quæ ea omnimode excludat. Quodsi enim Hæmoptysis nondum fuerit observata, nec metuendum sit, ne novæ hæmoptysi per Vomitorium adhibitum subministretur ansa, at copiosa Pulmones gravet purulenta materia, periculosam respirandi difficultatem pariens, consultum omnino est, purulentam pulmones opplentem sarcinam Ægris per vomitum adimere, respirandique reddere licentiam, quo ipso illi non solum vires resumere, & Medicamenta accommodata balsamica & mundificantia cum fructu in usum trahere possunt, verum etiam notabilis curationis spes eis affulgere incipit.

XIII.

Ingens sane circa Pleuritidem est Controversia, an nempe Venæ sectio in ea conveniat? De qua transcursum hoc tantum dico, ubi potius Obstructionis a sanguine stagnante factæ Deobstructio, acidique vitiosi, membranam Pleuræ, instar spinæ, vellicantis, quam ipsius sanguinis Depletio indicetur, V. Sem ibi etiam non indicari, sed per Diaphoretica & Deobstruentia tam interna, quam externa Curationem bene posse absolvi, id, quod etiam toties facta Experientia satis comprobavit. Quoniam vero tam Medici, quam alii hactenus observarunt, sæpius per V. S. dolores acutissimos mox remittere, a sanguine scilicet detracto vasorum tensionibus quodammodo relaxatis, hinc eam ceu absolutæ necessitatis operationem æstimarunt; cum tamen, licet dolores pro tempore imminuantur, nisi simul interne adhibeantur Medicamenta diaphoretica, non solum brevi post redeant, sed etiam magna inde virium fiat imminutio, quæ ægris ad morbi decursum superandum potius essent asservandæ. Unde etiam nullus Pleuriticus unquam sola V. S. sanatur, quam hodie Medici attentiores libenter prætermittent, si modo ejus necessitas a vulgo non tantopere urgeretur, qui nempe, nisi Pleuritico Vena fuerit secta, cum neglectum esse palam profiteri non erubescit. Sic Medicus circumspectus, nisi singulare quid V. S. administrandæ obstet, quasi coactus, vulgi opinioni & perversæ consuetudini hac in parte aliquid concedere debet, ne inevitabiles ejus calumnias cum Præceos suæ, licet alias florentis, deperditione incurrat.

XIV.

Circa Dysenteriam non inutilis occurrit quæstio, an nimirum usus Clysterum in hoc morbo sit proficiuus? Hel-
mon-

montius in genere Clysmata belluina & intestinis peregrina remedia vocat, verum uti aliorum, sic & Clysmatum nimis rigidus est censor cum dexter eorum usus in multis morbis felicissima subsequuta Curatione magis se redderit commendatum, quam ut se foro medico penitus eliminari possit aut debeat. Interim tamen licet Clysteres in Dysenteria in specie haecenus in amplissimo fuerint & adhuc sint usu, nihilominus sanioris iudicii Practicis crebrior eorum in hoc morbo adhibitio maxime fuit suspecta, cum nullis praecipue praecipue praecipue viderint, illos ea, quae ipsis adscribuntur, non praestare, & ad ipsam Curationem parum facere, nisi commoda interna, quibus solummodo Dysenteria auscultare solet, praecipue acidum imbibentia, spirituosa volatilia, & balsamica demulcentia simul adhibeantur. Cum enim causa Dysenteriae sit acre acidum quodcumque internum, membranis intestinorum inimicissimum, quod propter continuam vellicationem & irritationem Intestinorum tandem & sanguinis profluvium excitat, sequitur exinde, quod illud acre acidum sit corrigendum & irritatio Intestinorum sistenda. Jam vero Clysteres, licet etiam constent ex ingredientibus blandissimis & maxime demulcentibus, semper tamen Intestina plus minus stimulant, & in Dysenteria praecipue partes excoriatas, & plus minus exulceratas manifeste lacerant, & ad immodicam imo spasmodicam contractionem irritant. Quam facile enim partes excoriatas aut exulceratas irritari, & subsequentes exinde dolores excitari queant, patet saltem ex eo, quod si quis aliquam levem exiorem in cute, vel etiam in ore Exulcerationem habeat, & illinat blandissimum aliquod Medicamentum, imo aërem duntaxat insperato admittat, non levem exinde sentiet dolorem. Hinc etiam tam studiose Ambustorum vel etiam Variolarum cuticulas pro tegmina contra varias externas injurias adseruare iubemus. Non autem verum usum, sed abusum saltem Clysterum, uti in aliis morbis, ita etiam in Diarrhaeis & Dysenteris rejicio, id est, uti paulo superius notavi, crebriorem, imo creberrimam eorum injectionem,

& dantur sane casus, in quibus præter omnem cogitationem tam horrenda & mortem indicantia superveniunt symptomata, quæ tamen tempestive applicato Clysmate felicissime fuerunt mitigata. Sic adhuc nuper vidi Virum magni nominis Febre continua ægotantem, cui superveniente Diarrhæa inopinato tanta sanguinis tam floridi quam coagulati per anum sequebatur excretio, ut ejus quantitas etiam aliquot pintas excederet, cum virium summa prostratione, Lipothymiis, Convulsionibus, aliisque pessimis & mortem indicantibus signis, quæ symptomata omnia Clystere ex Lact. dulc., Terebinth. venet., Rad. Rub. Tinctur., Aloë, Myrrha, moderate addita quantitate Opii, exoptatissimo successu fuerunt mitigata ita, ut exinde nova vitæ spes iterum affulgens intra aliquod temporis spatium, adhibitis Medicamentis ipsum morbum spectantibus, ex voto fuerit restitutus, & adhuc salvus vivat & incolumis. Medicus hinc facili negotio poterit cognoscere, quo in casu Clysmatum conveniat usus, ne quotidiana bis terve illorum reiterata injectione Ægotantium vitam faciat ancipitem.

X V.

Præcedenti Thesi mentionem injecimus Variolarum, quæ scrobiculos & cavitates, quandoque nævos & cicatrices varie figuratas post se relinquentes cutem externam mirum in modum deturpant & deformant. Plerique, præcipue delicatiores, cutem inprimis faciei, a tali puris in Variolis erosione integram conservare sollicitè student, effectu tamen impari, quandoque frustraneo & noxio, quandoque sperato & innoxio. Cum enim in hocce morbo libera ubique transpiratio non impediri, sed potius omnibus modis promoveri debeat, hinc Linimenta, Unguenta ex oleosis & pinguibus, Axungia, Lardum ipsum, licet fumatum, in tenuissimas Lamellas chartæ fere crassitiem æmulantes, dissectum, & varia alia, quorum hinc inde apud Autores prostant Exempla,
faciei

faciei intumescenti, pustulisve erumpentibus applicata jure meritissimo non parum sunt suspecta. Accedit, quod Variolarum humiditatem potius protrahere, quam exsiccationem (quod Lotichius quidem de Oleo Amygdalarum dulc. illito prædicat) promovere, & ita citam earum suppurationem præpedire videantur. Rectius itaque & tutius agetur, si omnia talia poros constipantia (præprimis in iis, in quibus noxa ab externis adhibitis Medicamentis internis resciri nequit, uti sæpius in pueris Medicamenta interna reventibus fieri solet) omittantur, in fallaci hoc præcipue morbo, ubi ægri aliquando omnino convalescere videntur, & tamen paucis interjectis horis moriuntur. Commodius potius duntaxat internis eita Variolarum eruptio aut maturatio promovenda, imo, si id exequi liceat, nimia earum eruptio avertenda, omnivse præcavenda, qualia effecta passim in Ephemer. German. cum exemplorum variorum recensione adscribuntur Mercurio dulci aliis Medicamentis intermixto, ea ratione, quod ille, uti Lumbricorum, ita & colluviei animatæ hostis sit, quam fide Microscopii multi hodie in Morbis malignis statuunt. Quam ipsam sententiam variis in locis confirmare videntur jam allegatæ Ephemerides German., ubi Vermiculi post Variolas cum urina rejecti, item sudor verminosus in Variolis observatus, & multa alia ad hunc scopum spectantia annotantur. Imo ipse Foel jam tum refert de Variolis *Åo: 1574. in Insula Rugia, vicinaque Urbe Stralsundensi grassantibus, in iis tantam fuisse purefactionem, ut detractis pustularum crustis in subcutaneo ulcere vivi Vermiculi reperirentur.* Sub dictorum internorum adhibitione maturatio Variolarum sollicitè expectanda & attendenda, & licet sint, qui suadeant earum acu ferrea argenteave, pro puris effluxu & expressione, apertionem, Experientia tamen hoc affirmare possum, me absque ulla pertusione, inunctione, aliisque externe adhibitis, sola continua sed moderate observata diaphoresi & cura, ne nimis cito crusta earum separetur & detrahatur, aërque externus arceatur, pristinum faciei nitorem fere

ULTRAJECTI.

EX OFFICINA FRANCISCI HALMA, Academiæ
Typographi, ob d. LXXXVII.

fere semper vidisse conservatum; contrarium tamen eventum in pertusis & quocunque alio modo externis Medicamentis tractatis variolis sæpius observasse.

XVI.

Animus quidem erat, rariores nonnullas a superius nominato Clariss. D. Scholtzio circumspecte institutas & feliciter peractas Curationes (quibus semper ex peculiari Ipsius erga me benevolentia præsens interfui) hic subnectere, sed quia gravitas Morborum, & Circumstantiarum varietas amplam enarrationem & dilucidationem requirit, quam temporis penuria jam mihi non concedit, tam prolixum negotium commodiori potius occasione reservare, quam currente tantum calamo adumbrare malui. Interim Deum T. O. M imploro, ut ad ulteriores meos in Medicina ausus divinam suam benedictionem, ad Ejus nominis Gloriam & Proximi salutem, largiter concedere dignetur.

